

A számárfejű menyasszony

Bökös Borbála

IRODALOM

A régi fotográfia egy frissen összeházasodott párt ábrázolt egy falusi templom előtt. A menyasszony fejeire fekete tintával egy számárfejet rajzoltak hatalmas fülekkel, így az arca felismerhetetlenné vált. Csak annyit tudtam róla, hogy Veronikának hívták, pont, mint engem, és a nagymamám húga volt.

A kép évekig kísértett, mert akárhányszor kérdeztem valamit Veronikáról, az anyám is és a nagymamám is konok hallgatásba burkolózott. Mindössze annyit sikerült megtudnom, hogy a család fekete bárányának tekintették, és hogy a férjével együtt még jóval a forradalom előtt elszökött Romániából Amerikába.

– A Bodor család szégyene – mondták róla –, aki itt hagyta az erdélyi gyökereit és soha többé rá sem hederített a saját családjára.

Amikor anyám két éve meghalt, és a temetésre készülődtünk, a németországban unokatestvéreim megpróbáltak Veronika nyomára bukkanni az Egyesült Államokban, hogy értesítsék az unokahúga haláláról, de egyetlen nyom sem vezetett el hozzá. Senki még csak azt sem tudta, pontosan melyik államban telepedett le, és hogy él-e még egyáltalán. Bárhogy kérdeztük

nagymamám, már nem emlékezett a saját húgával kapcsolatos részletekre, vagy nem akart emlékezni. Pedig nagymamának, vagyis Mamóknak, ahogy mi szólítottuk, mindig remek volt az emlékezete.

Nem sokat törődtem a régi fényképpel és a rejtélyes nagymamával egészen mostanáig. Anyám halála azonban megviselt, még két év után is rettenetesen magányosnak éreztem magamat. Apám korán elhagyott bennünket, vele és az új családjával nem tartottam a kapcsolatot, a bátyám pedig évek óta külsőn élt Budapesten és csak ünnepekkor jött haza. Egyedül voltam, teljesen egyedül ebben a hatalmas városban, egy egyszobás blokklakásban, és az egyetemi vizsgáimra készülődtem. Esténként az anyám után maradt régi ruhákat, könyveket és fényképeket rendeztettem. Ahogy a kezembe akadt ez a furcsa kép, azon gondolkodtam, hogy ki és miért csúfította el a valószínűleg mosolygós arcot, ronda számárfejet és füleket rajzolva neki.

Mit tehetett Veronika, amiért anyanyire meggyűlölték?, morfondíroztam magamban.

Elképzeltem őt, ahogy kislányként a faluban játszik a testvéreivel, ahogy iskolába járnak, majd szombatontként

a katolikus templomba a hittanóra, ahogy fehér ruhában elsőáldozó lesz, ahogy a többi lánnyal együtt nyaranta vízért megy az artézi kútra, vagy, ahogy pitypangkoszorút fon a mezőn és a fejére teszi.

Fogalmam sem volt, honnan törtek fel bennem ezek a képek és érzések, de elhatároztam, hogy a vizsgáim után leutazom vidékre, és utánajárok a dolgoknak. Az sem hagyott nyugodni, hogy vajon miért az ő nevét viselem. Véletlen egybeesés lenne? Vagy anyám szándékosan nevezett el Veronikának őutána?

Az utolsó vizsgám július eleji napra esett. A bőröndömet már előző este összecsomagoltam, mert reggel utaztam Mamókához falura. A képet magamhoz tettem, és egész úton arrafelé azon gondolkodtam, hogyan hozzam szóba a dolgot a nagyanyám előtt.

A falu Erdély szívében, Székelyföldön terült el, és gyermekkorom legkedvesebb emlékei kötődtek hozzá. Már a vonatablakból nézelődve is megdobbant a szívem, ahogy megpillantottam a jól ismert vadregényes tájat. A Maros csillogó kék szalagja, a hegyek ölelésében az ég felé nyújtózó sűrű erdők, az illatos szénakazlak a mezőkön, a bokrok között neszező medvék azt jelezték, hazafelé tartok.

A ház szinte semmit sem változott. A faragott kapun messziről látszóttak a virágmotívumok, a fehér falak, a zöldsalus ablakok előtte muskátlival azt hirdették, Mamóka még ilyen idősen is szépen rendben tartja az egész portát. Amikor kijött eléem és átölelt, elsírtam magam. Anyám illatát árasztotta ez a madárcsontú, fejkenődős öregasszony, és ahogy ránctalan

arcát, derűs kék szemét felém fordította, éreztem, hogy a belőle áradó nyugalom betölti az egész lényemet.

A kedvenc ételleimmel várt, és a régi gyermekkori szobámban friss ágyneműt húzott az ágyamra. Este, vacsora után, összeszedtem minden bátorságomat, elővettem a képet, letettem az asztalra, és megkértem, hogy meséljen el nekem mindent Veronika húgáról.

Az addig vidám arc egyszerre megkeménykedett. Mamóka homlokán megjelent egy mély ránc, és úgy elkomorodott, hogy azt hittem, szörnyen megharagítottam. Hosszú percekig hallgatott, forgatta a képet, aztán megkérdezte:

– Miért pont most jutott ez eszedbe?

– Nem is tudom, csak egy megézés.

– Megézés?

– Igen. Meg aztán – sóhajtottam –, senki sem maradt itt Erdélyben a családból, csak te és én. Tudni akarom, ki volt ő, és miért tagadtátok ki.

Mamóka elgondolkodva meredt hol a képre, hol rám, aztán lassan bólintott, és azt mondta:

– Holnap reggel beszélünk. Addig aludd ki magad.

Reggel frissen sült kenyér szagára ébredtem. Az udvarról, a nagy, kinti kemence felől jött. Mamóka hajnal óta talpon volt, dagasztott és sütött, ellátta a baromfit, és meglocsolta a növényeket a kertben.

Leültem az asztalhoz, és megreggeliztem. Mamóka kenyér-madárkákat sütött nekem. Ezeket a kicsi, madárformára sütött cipókat maradék kovászból készítette, és még arra is ügyelt, hogy a szemüket kukoricaszemékből rakja ki. Becsomagolt néhányat egy batyuba, egy konyharuhába

friss sajtot is kötött, két kulacsot pedig megtöltött hideg kútvízzel.

– Öltözz, mert indulunk – mondta sejtelmes hangon. – Mutatni akarok neked valamit!

Gyorsan felöltöztem, és szó nélkül követtem. A kis öregasszony puha, ruganyos léptekkel haladt előttem. Felhágunk a kert végi dombra, átvágunk a patakon, át az erdőn, és ekkor már tudtam, hogy a völgy felé vesszük az irányt.

Délre járt az idő, mire eljutottunk a völgyben terpeszkedő széles tóhoz. Itt megálltunk, és megettük a becsomagolt elemózsiát. Aztán Mamóka fürgén belépett a sás közé, majd erélyesen rám szólt:

– Na, gyere, segíts kihúzni a csónakot!

A számat is eltátottam a meglepetéstől. Nem gondoltam, hogy egy régi csónakot rejteget a nádasban. Finom csobbanással siklott a vízre, mi pedig beleültünk. Fogtam az evezőt, és eltoltam magunkat a parttól.

– Arra megyünk – emelte fel a nagyanyám a göcsörtös ujját, és a tó belseje felé mutatott.

Csendben evezünk. A nádas felől lágy, nyári szellő fúj, és összeborzolta a hajamat. Zümmögtek körülöttünk a bogarak, a víz tükre pedig ezüstösen csillogott. A víz kristálytisza volt, láttam, hogy gömbölyű kövek lapulnak a meder alján, és kis halak fickándoznak közöttük. Egy kiugró földnyelv felé tartottunk, amelyen öreg fűzfák lógták a fejüket.

Megkerültük a földnyelvet, és hirtelen elém tárult a tó közepe. A vízből egy katolikus templom tornya emelkedett ki, a csúcsán lévő kereszt szikrázott a ráverődő napfényben.

– Itt is vagyunk – mondta Mamóka, és közelebb evezett a toronyhoz. – Itt kezdődött minden.

Az elképedéstől szóhoz sem jutottam. Ott lebegtünk a tó felszínén egy elsüllyedt templom tornya mellett, és abban a pillanatban rájöttem, miféle hely ez. Mamóka szülőfaluja fölött jártunk, a Bodor család otthona fölött, amelyet a kommunizmus évei alatt árasztottak el vízzel. Gyermekként hallottam a történetet innen-onnan, de még soha nem láttam a saját szemmel.

– Itt történt, bizony – bólogatott Mamóka, és az evezőlapáttal megbökte a templomtornyot. – Pontosan itt. Akkoriban mindenfelé ezt csinálták. Azt mondták, víztározókat kell építeni, meg hogy szabályozni kell az áradásokat. Hát megduzzasztották az itteni két patakot, és elárasztották ezt a falut. Száznolcvan ház volt itt, és három templom. Ez a katolikus templom, amit itt láatsz. A másik kettő már összeomlott a víz alatt. Elszóródtak a népek a világ minden tájára. Mi nem bírtunk messzire költözni, csak ide, a szomszédos faluba.

Arrébb evezett, és megállt jó száz méternyire a templomtoronytól.

– Itt húzódott alattunk a fő utca. És pont itt volt a mi házunk. Ha lenézel, még láthatod a tetőt.

Valóban láttam, és összeszorult a szívem. A gerendákból alig maradt valami, a földém beszakadt, és az árván meredező téglafalak között hínár lebegett.

– Az volt ott az én szobám. Az pedig a húgomé, Veronikáé. Most pedig add ide azt a képet.

Odaadtam neki. Sokáig merengően bámulta. Aztán mesélni kezdett:

– Hárman voltunk lánytestvérek. Veronka volt a legkisebb. Élénk, akaratos kislány volt, és rendkívül eszes. Kicsi kora óta folyton veszekedett a szüleinkkel, minden miatt lázadozott. Ennek ellenére apánknak ő volt a kedvence. Közülünk egyedül neki megengedték, hogy egyetemre járjon. Tanár akart lenni!

– Pont, mint én! – kiáltottam fel.

– Igen – hagyta helyben Mamóka.

– Nagyon hasonlítasz rá. Szóval Veronika elment Kolozsvárra, és elvégezte az egyetemet. Apánk minden félretett pénzét a taníttatására költötte. Veronka pedig jól tanult. Igazi városi hölgyként tért vissza a faluba, de ahogy megérkezett, azonnal kitört a családi cirkusz.

– Miért?

– Mert hazahozta a vőlegényét, Médási Pál színészt. Egy kolozsvári színházi előadáson ismerkedtek meg, és egymásba szerettek.

– De miért volt ez gond? – ráncoltam a homlokomat.

Mamóka mindentudóan elmosolyodott.

– Hát csak azért – folytatta –, mert apánk, aki világeletemben kemény munkával kereste a kenyerét, nem bírta elviselni, hogy a fiú ilyen semmirekellő. Neki a színészet nem volt rendes szakma, és dühös lett, hogy a lánya csak egy ilyet fogott ki. De más gond is volt.

A nagymamám felnézett az égre, és mély sóhaj szakadt ki a mellkasából.

– Ez a Médási Pál ugyanolyan nyughatatlan lélek volt, mint Veronika. Folyton arról beszélt, hogy a bátyjai külföldön élnek, s hogy ott minden jobb. Színjátészó kört indított a templom melletti házban, külföldi, angol

nyelvű darabokat fordítottak le magyarra, s azokból próbáltak részleteket. Úgy mondták, Veronika és Pál maguk is írtak darabokat. Apám pedig attól félt, hogy valaki rosszindulatból feljelenti majd a családot, ki tudja, miféle tiltott könyveket olvasnak ott azok a színjátészó körben. Ezért aztán kitiltotta a fiút a házából. Az az igazság, hogy attól is nagyon féltünk, hogy mit szól a falu, mert mindenki szörnyülködött, hogy egy ilyen rendes, komoly lány, mint Veronika, hogy habarodhatott bele egy ilyen minden lében kanál fiúba.

Dühösen felmordultam:

– A fenébe is! Micsoda képtelenség mindig azzal törődni, hogy mit szólnak mások!

– Akkoriban más világ volt.

– Nem is értem, hogy tudtak megesküdni – ingattam a fejemet, miközben a képet nézegettem.

– Titokban. Amint látod, itt készült a kép, ez előtt a katolikus templom előtt. És Veronika itt már három hónapos terhes. Erről persze senki sem tudott, csak én. Amikor kiderült a dolog, apám kitagadta őt a férjével együtt.

Elhallgatott, egy darabig mereven bámulta a víz tükrét. Nem mertem megszólalni, nehogy kizökkentsem a gondolataiból. Aztán folytatta:

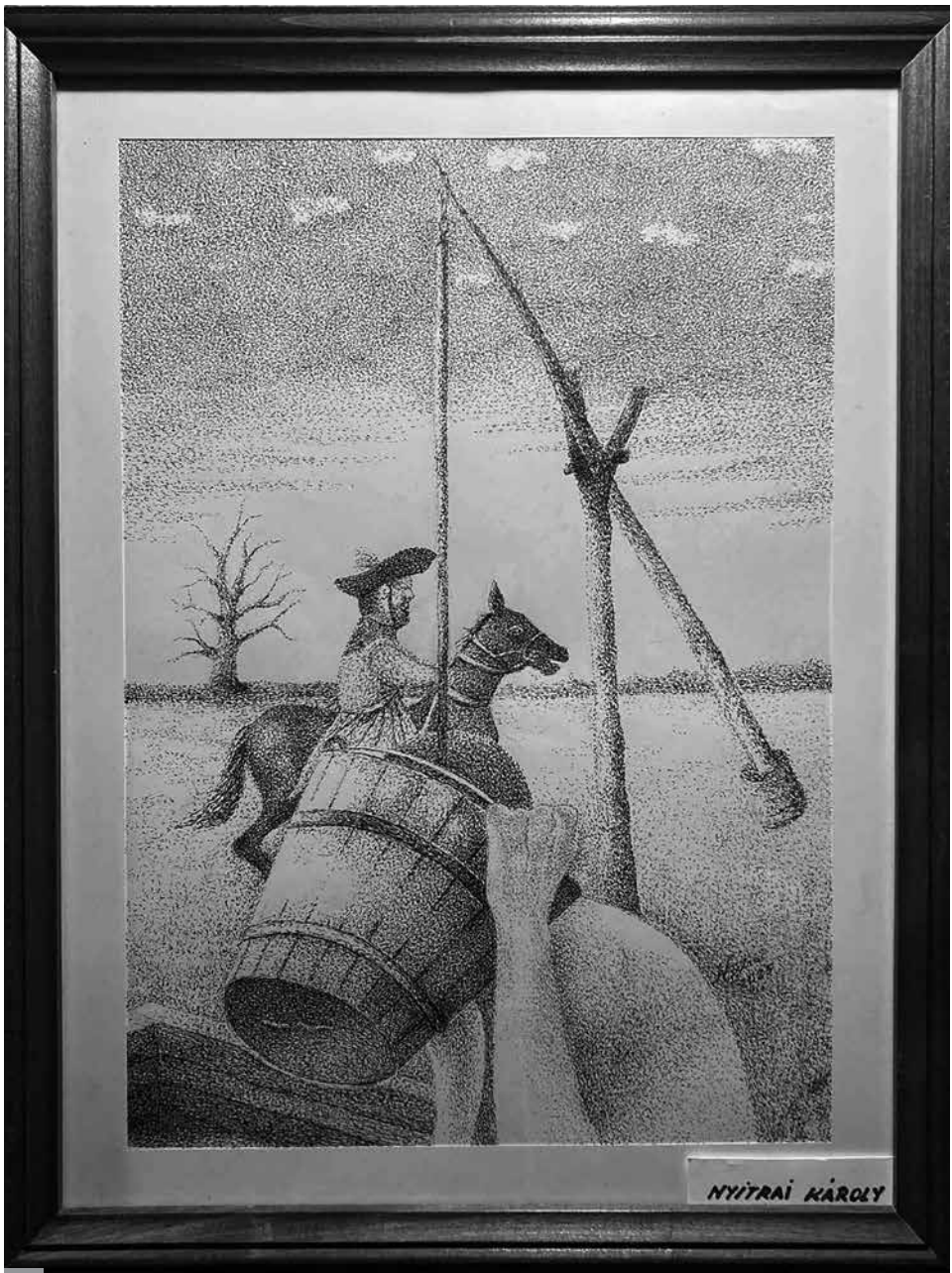
– Ide költöztek a harmadik házba, az egyik nagynénémhez. Persze, ő is csak addig engedte, hogy ott lakjanak, amíg meg nem született a gyerek. Veronikától ekkor már mindenki félt a faluban.

– Hogy érted azt, hogy féltek tőle?

– Azt mondták róla, boszorkány.

– De hát miért?

– Veronika furcsa lány volt. Megérezett dolgokat. Ugyanolyan mély, kék

Nyitrai Károly grafikája

szeme volt, mint neked, és ha ránézett valakire, átlátott rajta. A faluban eleinte eljártak hozzá tanácsért, mert azt tartották róla, igazlító. Ő ezen csak nevetett, azt mondta, nincs benne semmi különös, csak annyi, hogy tanultabb, mint a legtöbb ember, hiszen egyetemet végzett. Meglehet, hogy így volt. De a faluban csakhamar ellene fordultak. Aztán pedig megszületett a gyerek.

Mamóka szünetet tartott, és levette a kendőjét. Megnedvesítette, és megtörölte vele az arcát. A nap már magasan járt az égen, a hőség kezdett tikkasztóvá válni.

– Megszületett a gyerek – ismételte meg Mamóka. – És akkor ránk szakadt a tragédia. Mert úgy mondták, szörnyülöttet hozott a világra. Az a kislány ugyanis mindkét kezén és mindkét lábán hat-hat ujjal született, és fogak is voltak a szájában.

– És ez baj?

– Akkoriban rossz előjelnek tartották. A gyermekről azt terjesztették, az ördög fattya. A kislányt Sárának nevezték el. Emlékszem, az első hónapokban nem is nagyon mertek kijönni vele az utcára. Az apám látni sem akarta az unokáját. Egyedül én látogattam meg őket néha.

A kezemre pillantottam. Nekem is volt egy hatodik ujjam a születésemkor. Egy kicsi csonk, egy kinövés a jobb kezem kisujja után, amit még a szülőszobában lecsippentett az egyik bábaasszony. Így mesélte anyám.

– Bizony – mondta Mamóka, miközben elkapta a tekintetemet. – Neked is volt. Mondom, ugyanolyan vagy, mint ő.

Megsimogatta az arcomat, és a szemében olyan fájdalmat láttam, mint még soha.

– Aztán szörnyű dolog történt – mesélte tovább szinte suttogva. – Az én drága húgomat és a férjét a kis Sárával együtt kidobták a faluból. Itt történt, pont itt a templom előtt. Körbevette őket a tömeg. Azt kiáltották, hogy menjenek innen, mert csak balszerencsét hoznak a falura, hogy vigyék innen a furcsa, külhoni könyveiket meg irományaikat is. Ott álltak szerencsétlenek, teljesen egyedül, megijedve, karjukban a kisgyerekekkel. Félték, de dühöse is voltak. Senki sem állt melléjük. Az apám bezárkózott a házba, és bennünket sem engedett ki. Az anyám zokogott. Én az ablakon át néztem őket. Emlékszem, Veronika üvöltözni kezdett. Azt mondta, elmenek, de legyen átkozott ez az egész falu. Pusztuljon, vesszen oda az egész! Nos, az átka beteljesedett. Te is látod, mi lett a faluval.

Néztem a víz alatt kirajzolódó tetőket és falakat, mint egy kísérteties Atlantiszt. Az utcák nyomvonalán eveztünk, kanyarogtunk a házak között. Még tettünk egy kört a templomtorony körül aztán a part felé vettük az irányt.

– Soha nem láttam viszont a húgomat – mondta Mamóka szomorúan. – Csak annyit tudtunk róla, hogy Amerikába szöktek a férjével. Az apám az összes képet, amely Veronikát ábrázolta széttépte. Azt mondta, az ő számára a húgom meghalt. Ezt a képet csak azért nem tette tönkre, mert a katolikus templomot ábrázolta, és egy templomos képet az apánk soha nem mert volna eldobni. Viszont a húgom arcát elcsúfította rajta. Ő rajzolta rá ezt a számárfejet. Azt hittük, soha nem tud majd neki megbocsátani. A halálos ágyán viszont megsiratta, és őt hívta.

Mamóka most maga is sírva fakadt. A partra értünk, és kiségtettem őt a csónakból. Szorosan megöleltük egymást. Az én torkomban is gombóc gyűlt.

– Nem tudom, él-e még a húgom – zokogta. – Ha ő nem is, a lánya, a Sára, egészen biztos, hogy él. Az a Sára vagy öt évvel idősebb csak az édesanyádtól. Ki tudja, hová vetette őket az élet! Jaj, édes lányom, miért is kellett előhozni ezeket a régi történeteket?

– Megpróbálhatom megkeresni őket – jelentettem ki. – Ne sírj, Mamóka! Megtalálom, és hazahozom őket! Mit szólsz?

– Nem is tudom – tördelte a kezét. – Ha még egyszer az életben láthatnám Veronikát, az nagyon jó lenne. Remélem, meg tud még nekünk bocsátani. De lehet, jobb lenne, ha nem foglalkoznánk az egésszel. Minek a múltat bolygatni? Csak felszakadnak a régi sebek.

– Mitől félsz? Hogy ha megtaláljuk őket, nem akarnak majd velünk szóba állni?

– Igen, ettől.

– És ezért nem mesélted el soha ezt a történetet?

– Igen, ezért.

Olyan szorosan öleltem magamhoz a nagyanyámat, hogy éreztem, ahogy ropognak a karjaim között a csontjai. Az elsüllyedt falu mellett álltunk a parton, a nap bőségesen szórta ránk a sugarait, a nagyanyám pedig évtizedek fájdalmát sírta ki magából. Mire megnyugodott, bennem megérett az elhatározás.

Mindenképpen meg fogom találni Veronikát, és újraegyesítem a családkunkat.

Egyetlen támpontom volt, a férj, Médási Pál neve. Az Interneten pró-

bálkoztam, de elkeseredtem, mert olyan volt, mintha tűt keresnék a szénakazalban. Az egyik évfolyamtársammal beszéltem a dolgról, aki azt mesélte, az ő családjában is akadt olyan eset, hogy Székelyföldről az Egyesült Államokba disszidáltak, különösképpen Chicagóba és környékére. Az ottani katolikus egyházközség segítette az innen elszármazottakat.

Elhatároztam, hogy itt kezdem a kutatómunkát. Emailt írtam az ottani egyháznak. Elküldtem nekik a beszkennelt fényképet, illetve csatoltam még képeket az elsüllyesztett faluról is, és röviden leírtam a történetünket. Írtam az ottani bevándorlási hivatalnak is, megadtam a hozzávetőleges évszámokat, a családtagok nevét, és vártam, hogy valamilyen hír befusson hozzám.

Az egyik chicagói magyar pap nagyon készségesnek bizonyult. A Kolozsvárról elszármazott fiatal pap azzal az ötlettel állt elő, hogy a keresést ki kell terjeszteni a román közösségre is, hátha a Médási nevet felismeri valaki.

Hónapok teltek el, és lassan kezdtem feladni a reményt. Az idő ősziesre fordult, és megkezdődött az egyetem. Egyre többször gondoltam vissza Mamókára és a falusi házra, és gyökeret vert bennem a gondolat, hogy ha befejezem az egyetemet, talán visszamegyek végleg a faluba, és ott keresek magamnak tanári állást az iskolában.

Közben furcsa álmot láttam. Álmomban az elsüllyedt faluban voltam, és a Bodor család háza és a templom között úsztam oda-vissza. Anyám arca sejlett fel előttem a hínár között. Mosolygott, és azt mondta, minden rendben lesz.

A következő reggelen pedig egy email várt a postafiókomban egy bizonyos Eve Johnstontól. A levelezőlistán rajta volt a chicagói pap címe is.

Ez állt a levélben:

Üdv, azt hiszem, mi vagyunk azok, akiket keresel. Az én nevem Eve Johnson, unokatestvérek vagyunk. Köszönet Márton atyának, hogy összehozott bennünket! Az én anyám Sarah, azaz Sára, aki a hat ujjal született. Bodor Veronika, vagyis Médási Veronika a nagymamám. Amikor meglátta azt a régi fényképet, nagyon felzaklatta magát, de amikor megtudta, hogy él a testvére, a te Mamókád, azt mondta, feltétlenül haza akar utazni Erdélybe, mert látni akarja. Mind látni akarunk benneteket. Alig várom, hogy megismerjelek! És látni akarjuk az elsüllyedt falut is. Micsoda sztori! A jövő hónapban odautazunk.

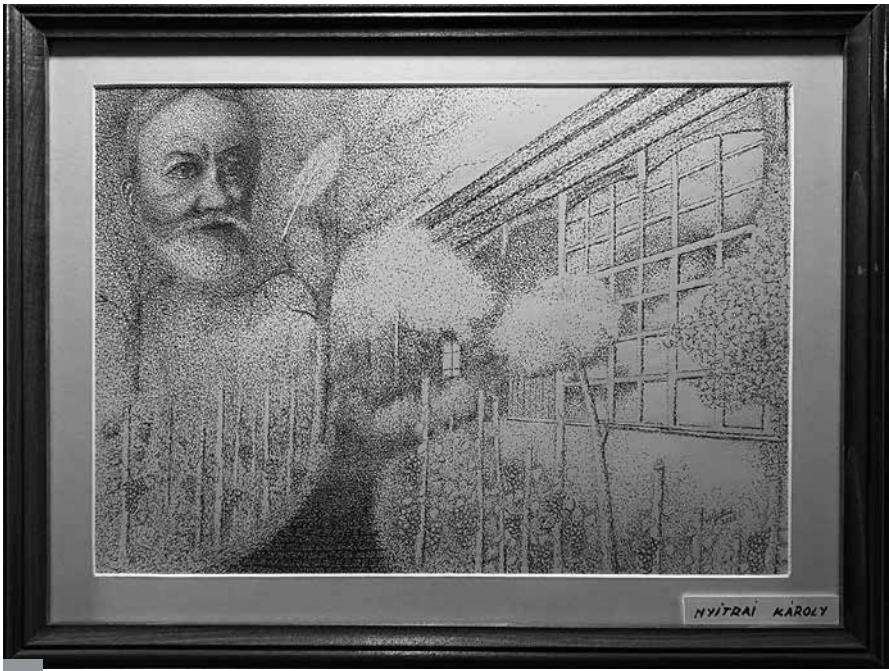
UI: anyám, Sára, azt üzeni neked, álmódott veled. Izé, ne ijedj meg, de tudod, ő valami boszorkány, vagy ilyesmi. Szóval, ha te is az vagy, akkor üdv a csapatban, hugi! :)

Hátradőltem a székeemben, és hitetlenkedve meredtem a képernyőre. A csatolmányban legalább húsz képet találtam régi-új rokonaimról. Johnson Sára éppen úgy nézett ki, mint az édesanyám.

Remegő kézzel hívtam fel Mamókát, hogy elújságotjam neki a nagy hírt. Végigperegtek az arcomon a könnyek. Csak később vettem észre, hogy lecsöppentek a régi fényképre, és elmaszatolták a tintával rajzolt számárfejet.

Nem maradt más a helyén, csak egy alaktalan paca.

BÖKÖS BORBÁLA 1981-ben született Nagyváradon. Egyetemi tanulmányait itt végezte angol nyelv és irodalom szakon, majd a Debreceni Egyetemen szerzett doktori fokozatot irodalomtudományból. Jelenleg Nagyváradon él és a Partiumi Keresztény Egyetem oktatójaként dolgozik. Történelmi regényeket, meséket, és ifjúsági fantasy regényeket ír, első nagy sikerű meseregénye, a *Szmirkó*, 2015-ben jelent meg. Regényeiben és novelláiban szívesen nyúl vissza a magyar történelem különféle korszakaihoz, illetve az erdélyi néphagyományokhoz. Szenvedélye a történelem, a mitológia, és a különféle népek meséinek a gyűjtése. Szülőföldjének kulturális örökségét egyedi hangvételű történeteinek keresztül szeretné megismertetni a szélesebb olvasóközönsséggel. *Garabonciások* című könyve 2024-ben jelent meg a Ciceró Kiadónál.

Nyitrai Károly grafikái

